

2. Копилова В. В. Методика проектной работы на уроках английского языка : методическое пособие / В. В. Копылова. – М. : Дрофа, 2003. – 96с.
3. Панченко А.Г. Індивідуалізація навчання – джерело підвищення ефективності навчального процесу//Англійська мова і література./ А.Г.Панченко. – 2005. – № 22.- С.18-22
4. Редько В.Г. Молодші школярі. Які вони? // Іноземні мови в навчальних закладах./ В.Г.Редько – 2003. – №1.- С.22-30.
5. Шевченко Е.Б. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови // Англійська мова і література/ Е.Б. Шевченко. – 2005. – № 24. – С.32-40.

Покорная Л.Н.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Интеграция речевой деятельности с музыкальной, двигательной, художественной деятельностью, использование технологий ситуативного моделирования и информационно-коммуникативных технологий помогает сделать урок английского языка в начальной школе продуктивным и результативным, а младшим школьникам чувствовать себя более внимательным, раскрепощённым и дружелюбным. Взаимодействие вербальных аспектов речевой деятельности с невербальными расширяет возможности овладения иностранным языком в доступной и привлекательной для детей форме.

Ключевые слова: урок английского языка, начальная школа, речевая деятельность, музыкальная деятельность, двигательная деятельность, художественная деятельность, технология ситуативного моделирования, информационно-коммуникативная технология.

Pokorna L.M.

THE WAYS OF INCREASING EFFECTIVENESS OF ENGLISH LESSON IN PRIMARI SCOOOL

Integration of speaking activity with musical, movable, artistic activities, the use of situational modeling technology and informative communicative technologies help to make English lesson in primary school to feel children more attentive, emancipate friendly. Cooperation of verbal speech activity aspects with non verbal ones increase the possibilities of learning foreign languages in accusable and attractive for children form.

Key words: English lesson, primary school, integration, speaking activity, musical, movable, artistic activities, technology of situational modeling and informative communicative technologies.

УДК 372. 461

Полевикова О.Б.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті здійснено аналіз компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, функціонального, культурологічного, особистісно орієнтованого підходів до розвитку діалогічного мовлення дошкільників; обґрунтовано доречність запровадження словоцентричного підходу до мовленнєвого розвитку дітей, що, на думку автора, дасть змогу забезпечити цілісність у реалізації поставлених завдань.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток дошкільника, діалогічне мовлення, основні підходи.

За сучасних умов змінилися напрями та пріоритети мовленнєвого розвитку дошкільників, підходи до навчання дітей рідної мови. Пріоритетним напрямом сучасної

дошкільної лінгводидактики є реалізація компетентнісного підходу до навчання дітей рідної мови.

У Базовому компоненті дошкільної освіти визначено такі кінцеві результати розвитку мовлення випускника дошкільного закладу як сформованість у нього різних видів мовленнєвої (діалогічної, монологічної, фонетичної, лексичної) та комунікативної компетенцій (А.М. Богуш) [1].

Проблема розвитку мовлення дітей дошкільного віку розглядалась класиками педагогічної науки, зокрема Я.А. Коменським, К.Д. Ушинським, С.Ф. Русовою, І.І. Огієнком, Є.І. Тихеевою, В.О. Сухомлинським, а також психологами (Л.С. Виготський, О.Р. Лурія, Д.Б. Ельконін, А.К. Маркова, С.Л. Рубінштейн та ін.).

На сучасному етапі розвиток мовлення дітей дошкільного віку досліджується в різних напрямках: психолінгвістичному (І.О. Зимня, О.О. Леонт'єв, Т.О. Піроженко, О.М. Шахнарович та ін.), лінгвістичному (М.П. Кочерган, Т.О. Ладиженська, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ, В.М. Русанівський, Л.В. Щерба та ін.), педагогічному (А.Г. Арушанова, Л.В. Ворошніна, В.Г. Захарченко, А.А. Зрожевська, О.С. Ушакова та ін.), лінгводидактичному (А.М. Богуш, О.М. Біляєв, М.С. Вашуленко, Н.В. Гавриш, С.О. Караман, Л.М. Паламар, М.І. Пентилюк та ін.).

Учені досліджують і більш часткові аспекти розвитку мовлення дітей, а саме: становлення і розвиток мовлення дітей раннього віку (А.М. Богуш, Н.В. Гавриш, Т.І. Науменко, О.В. Саприкіна та ін.), виховання звукової культури мовлення у дітей (В.Є. Борова, О.С. Трифонова та ін.); розвиток діалогічного мовлення (Н.В. Луцан, Г.В. Чулкова та ін.); навчання різних видів розповідей (Л.І. Березовська, О.І. Білан, Н.В. Водолага, Н.В. Гавриш, С.В. Ласунова, І.І. Попова та ін.), розвиток виразності мовлення (О.П. Амацьєва, С.К. Хаджирадева та ін.).

Зауважимо, що, хоча проблема розвитку в дошкільників діалогічного мовлення перебуває в центрі уваги дослідників, спостереження за спонтанним мовленням дітей у групах дошкільних закладів засвідчили наявність низки суперечностей, як от:

- недостатнє наукове вивчення специфіки діалогічного мовлення дітей на етапі дошкільного дитинства і повсюдне використання дітьми нестимульованого розмовного мовлення з порушеннями нормативної вимови;

- відсутність наукового обґрунтованих методичних рекомендацій з розвитку діалогічного мовлення дітей дошкільного віку і нагальна вимога дошкільної практики в спеціально розроблених педагогічних технологіях;

- невідповідність вихователів до роботи з розвитку діалогічного мовлення дітей і ненормативність розмовного мовлення дітей.

Означені суперечності зумовили мету нашого дослідження: здійснити аналіз підходів до розвитку діалогічного мовлення дошкільників.

Реалізація поставленої мети вимагатиме, на нашу думку, розв'язання таких завдань:

- 1) виявити основні підходи до проблеми розвитку діалогічного мовлення в сучасному просторі дошкільної освіти;

- 2) схарактеризувати особливості компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, функціонального, культурологічного, особистісно орієнтованого підходів;

- 3) обґрунтувати доречність запровадження словоцентричного підходу до мовленнєвого розвитку дошкільника, що, на нашу думку, дасть змогу забезпечити цілісність у реалізації завдань розвитку діалогічного мовлення дітей.

Учені визначають мовну компетенцію як

- "сукупність конкретних умінь, які необхідні члену мовної спільноти для мовленнєвих контактів з іншими та оволодіння мовою як навчальною дисципліною" (А.П.Васильєв);

- "знання одиниць мови всіх рівнів (фонетичного, лексичного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного), які будуть використані як будівельний матеріал для

породження/впізнання висловлювань у процесі формування комунікативної компетенції того, кого навчають в обсязі, що передбачався метою навчання" (Д.І.Ізаренков);

– психологічну систему, що об'єднує два основних компоненти: мовленнєвий досвід, набутий дитиною у процесі спілкування і діяльності; знання про мову, які засвоює дитина у процесі організованого навчання (Є.Д. Божович).

У роботах В.О.Звегінцева, О.О.Леонтьєва використовувалося поняття комунікативної компетенції у напрямку його розширення. В останні роки лінгвісти вживають обидва терміни (мовна та комунікативна компетенція), розуміючи здебільшого мовну компетенцію як складову частину комунікативної або не проводячи в межах зазначеного поняття, коли воно використовується самостійно, диференціації між знаннями та вміннями, на необхідності якої наголошував Н.Хомський [4, с.7]. Поряд із цим поняттям у сучасній науковій літературі поширені й інші, які характеризують у різних аспектах мовну компетенцію – мовна / мовленнєва здатність, мовна особистість (Г.І.Богін, Ю.М.Караулов, Л.М.Паламар, М.І.Пентилюк та ін.), мовленнєва особистість (М.С.Вашуленко).

Надзвичайно важливими є погляди на змістовий аспект, види і провідні фактори формування мовної компетенції у дітей дошкільного віку А.М.Богущ, викладені в авторських тематичних програмах "Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку" та "Мовленнєвий компонент дошкільної освіти".

У мовленнєвій діяльності учений **розрізняє мовну і мовленнєву компетенції** [5, с.75].

Мовна компетенція – це засвоєння та усвідомлення мовних норм, що історично склались у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій людській діяльності у процесі використання певної мови.

Мовленнєва компетенція – це вміння адекватно й правильно використовувати мову на практиці (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), послуговуватися при цьому як мовними, так і позамовними (міміка, жести, рухи) та інтонаційними засобами виразності мовлення [5, с.75].

Мовленнєва компетенція дошкільників має таку змістову характеристику:

Лексична компетенція – це запас слів у межах певного вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, правильне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів.

Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків рідної мови, звукосполучень відповідно до орфоєпічних норм, наголосів; добре розвинений фонематичний слух, що дає змогу диференціювати фонемі; володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічні наголоси тощо).

Грамматична компетенція – неусвідомлене вживання граматичних форм рідної мови згідно із законами і нормами граматики (рід, число, відмінок, клична форма тощо), чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних норм.

Діамонологічна компетенція – це розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання й звертатися із запитаннями, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні розповіді.

Комунікативна компетенція – комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування. Кожний вид компетенції має базисні вікові характеристики [5, с.186].

За визначенням проф.К.Л.Кругій, *комунікативна компетенція* охоплює знання необхідних мов, оволодіння способами передачі інформації, уміннями слухати й розуміти іншого, це здатність до міжкультурної взаємодії; сукупність знань, умінь і навичок в галузі вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття й відбиття дійсності в різних ситуаціях спілкування [8, с.17].

У дослідженні Н.І.Луцан обґрунтовується необхідність формування *мовленнєво-ігрової компетенції*, яку автор розуміє як комплексну характеристику особистості, полікомпонентний утвір, чинниками якого виступають діалогічна, монологічна, когнітивно-мовленнєва, виразно-емоційна, оцінно-етична, театральна-ігрова та ігрова компетенції [6, с.27].

У змісті художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку виявлено такі компетенції:

Когнітивно-мовленнєва компетенція – наявність певних знань у дітей про письменників та їхні твори в межах програми вікової групи; здатність відтворити зміст знайомих творів, назвати автора твору, впізнати твір за його уривком чи ілюстрацією, прочитати напам'ять вірш; пригадати загадки, прислів'я, скоромовки, лічилки.

Виразно-емоційна компетенція – вміння виразно та емоційно передати зміст художнього твору, дотримуючись адекватних засобів виразності й вдало їх поєднуючи.

Поетично-емоційна компетенція – здатність дітей виразно читати вірші, здійснювати елементарний художній аналіз віршів (знаходити повтори голосних і приголосних звуків, римовані рядки, добирати римовані слова тощо).

Оцінювально-етична компетенція – здатність дитини свідомо аналізувати поведінку героїв художнього твору, висловлювати своє ставлення до них, мотивувати моральні на естетичні оцінки.

Театральна-ігрова компетенція – це наявність у дітей умінь і навичок самостійно розігрувати зміст знайомих художніх творів у театралізованих іграх, іграх-драматизаціях, іграх за сюжетами літературних творів, інсценувати твори в театральних виставах [2, с.75-76].

Окремо варто зупинитися на характеристиці мовної компетенції А.М.Богуш: "Це явище є інтегративним, воно охоплює низку спеціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, настанов щодо успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Сформована мовна компетенція може бути тільки в дорослої людини, яка знає і володіє мовними одиницями і категоріями, знає орфоепічні та орфографічні правила. Стосовно дітей дошкільного віку може йтися лише про мовленнєву компетенцію [5, с.75]".

Відповідно до нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти діалогічна компетенція дитини вважається сформованою, якщо дошкільник ініціює і підтримує розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування, відповідає на запитання співрозмовника і звертається із запитаннями, орієнтується в ситуації спілкування, вживає відповідні мовні і немовні засоби для вирішення комунікативних завдань; дотримується правил мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету і коректно виявляє власне емоційне ставлення до предмета розмови і співрозмовника та коригує його залежно від ситуації спілкування [1].

До діалогічного мовлення дітей дошкільного віку в новому державному стандарті містяться такі вимоги: вільно, невимушено вступає в розмову з дітьми, дорослими (як знайомими, так і незнайомими); підтримує запропонований діалог відповідно до теми, не втручається в розмову інших; будує запропонований діалог відповідно до теми; відповідає на запитання за змістом картини, художнього твору; виконує словесні доручення, звітує про їх виконання; вміє запитати, відповісти на запитання, заперечити, подякувати, вибачитися, розповісти про себе, започаткувати діалог, передавати словами і мімікою свою готовність спілкуватись, обмінюватись інформацією, брати почуте до уваги, домовлятися; ввічливо ставиться до партнерів по спілкуванню; виявляє свою зацікавленість у розмові, щирість висловлювання, враховує емоційний стан співрозмовників; розуміє, що словом можна не лише підняти настрій, але й образити; вживає лагідні, пестливі слова [1].

Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання дітей рідної мови, розвитку мовлення забезпечується при дотриманні таких умов як-от: діяльнісний характер організації процесу засвоєння мовних засобів, здійснення мовленнєвого розвитку в різних видах дитячої діяльності. Найчастіше цей аспект реалізується через збагачення словника дітей новою

лексикою, пов'язаною з конкретною діяльністю. Менше уваги приділяється розвитку комунікативних умінь, наприклад, тому, як досягти мовленнєвої взаємодії у спільній діяльності: ввічливо звернутися, запропонувати товаришеві допомогу, дати пораду, висунути певну пропозицію, спонукати до спільних дій або тактовно висловити незгоду, довести, що справу можна залагодити інакше. Введення вихователем завдань з розвитку мовленнєвої комунікації у процес організації різних видів дитячої діяльності, сприяє формуванню в дошкільнят умінь застосовувати засвоєні на заняттях мовні засоби, правила мовленнєвого етикету в реальних життєвих ситуаціях спілкування та практичної взаємодії (М.Алексєєва, О.Артемова, А.Богущ, А.Гончаренко, Е.Короткова, В.Скалкін, В.Яшина). Діяльнісний підхід до процесів навчання мови і розвитку мовлення є одним із провідних і визначальних у розробці методик роботи з дошкільнятами (Н.Кравець, О.Низовська). Весь педагогічний процес важливо спрямувати на свідоме засвоєння дітьми мовних та мовленнєвих явищ, частіше вправляти їх у самостійних висловлюваннях, а не лише у переказах, розповідях напам'ять та в інших репродуктивних діях [5].

В останні десятиріччя вчені (Г.Г.Городилова, О.Ю.Купалова, М.Р.Львов, В.Я.Мельничайко, Л.М.Паламар, М.І.Пентилюк та ін.) зосереджують увагу на обґрунтуванні необхідності впровадження функціонального підходу в шкільну практику, виявленні особливостей його реалізації під час навчання мови. З'явилися окремі дослідження, що стосуються застосування функціонального підходу до вивчення граматичного матеріалу у початковій школі (С.Г.Дубовик, О.М.Петрук). У старшій школі окреслилися аспектні різновиди функціонального підходу (функціонально-семантичний, синтаксичний, стилістичний, комунікативний), пов'язані з окремими різнорівневими функціями виучуваних засобів мови.

Учені стверджують, що "одиниці інших рівнів мови, у тому числі й морфології, беруть участь у формуванні думки тільки через синтаксис" [7, с.6]. Це означає, що морфологічні категорії функціонально розкриваються в основному на синтаксичному рівні, тому за практичного оволодіння мовою необхідно приділяти серйозну увагу усвідомленню школярами синтаксичної ролі її морфологічних засобів. Л.О.Варзацька вважає, що, "спираючись на тексти, в яких виучувані мовні форми є типовими, вчитель має можливість на всіх етапах формування мовних понять вести спостереження, як взаємодіють фонетичні, лексичні, словотворчі, граматичні явища у зв'язних висловлюваннях, яка їх роль у вираженні думки, вчити дітей добирати слова, речення з огляду на мету та умови спілкування" [5] і в такий спосіб досягти єдності засвоєння мовних знань і застосування їх у мовленні, водночас забезпечуючи комунікативну спрямованість навчання.

Реалізація функціонально-стилістичного підходу до вивчення мовного матеріалу зумовлює формування навичок доцільного використання мовних одиниць у різних стилях, тобто сприяє оволодінню стилістично диференційованим мовленням. Важливість цього підходу до вивчення мовних явищ безперечна, однак М.І.Пентилюк зауважує, що у початковому навчанні мови така робота має супровідний пропедевтичний характер [10, с.188].

У процесі аналізу проблеми ми дійшли висновку, що усі аспектні різновиди функціонального підходу (функціонально-семантичний, синтаксичний, стилістичний, комунікативний) передбачають звернення до мовленнєвих фрагментів (словосполучень, речень, текстів), у яких найбільш яскраво виявляється функція виучуваної мовної одиниці чи граматичної категорії.

Таким чином, якщо методика будується так, що кожна нова мовна одиниця чи форма обґрунтовується через її роль, функцію у вираженні думки мовця, то правомірно говорити про функціональний підхід до вивчення рідної мови.

Культурологічний підхід розвитку діалогічного мовлення дошкільників передбачає навчання на засадах кращих традицій українського народу, засвоєння мовленнєвих еталонів, зразків красивого, образного мовлення з художніх творів, дотримання принципу народності. Дитина відчуває себе приналежною до українського народу і його культурно-історичних

цінностей (С.Богдан, В.Горбачук, Л.Івлєва, Є.Маланюк, В.Русанівський, В.Скуратівський, О.Ткаченко). Принцип народності у вихованні та навчанні дітей обстоювали В.Сухомлинський, М.Стельмахович, С.Русова, К.Ушинський. В.Сухомлинський зауважував, що діти не знають коріння свого народу, його звичаїв, традицій, оберегів [5]. Як справедливо зазначала С.Русова, прищепити дитині національні риси можна лише орієнтуючись на специфіку природи, географічного розташування, клімату, історії рідного краю на певній території [11].

У межах особистісно орієнтованого підходу розвиток діалогічного мовлення в дошкільному віці відбувається за умов створення активного мовленнєвого середовища, у процесі взаємодії з оточуючими, паралельно в декількох системах: "дитина – дитина", "дитина – дорослий", "дитина – однолітки". Науковці відзначають, що зміст і форма діалогічного мовлення у спілкуванні дитини з однолітками та дорослими істотно відрізняються (О.Гвоздев, Л.Єфіменкова, В.Капінос, Т.Піроженко, Н.Сергєєва, Є.Смирнова, Т.Юртайкіна). Так, діалоги в системі "дитина-дитина" характеризуються більш повним та активним застосуванням різноманітних мовленнєвих засобів, зрозумілістю, зв'язністю, правильністю порівняно до діалогів у системі "дитина – дорослий". У розмові з дорослим дитина не прагне бути зрозумілою – дорослий розуміє дитину в будь-якій ситуації. Однолітки ж вимагають чіткості та ясності висловлювань. Потреба у спілкуванні з іншими дітьми спонукає малюка до мовленнєвої активності. При роботі в руслі особистісно орієнтованого підходу педагога часто зустрічаються з тим, що висловлювання старших дошкільників відрізняються одне від одного за обсягом, використаним мовним матеріалом.

Цікавими для наукового пошуку є й такі підходи:

- аксіологічний (вивчення явищ з метою виявлення їх можливостей задовольняти потреби дитини, розв'язувати завдання гуманізації суспільства, у якому людина є найвищою цінністю);
- ресурсний (виявлення і розвиток потенційних можливостей кожного вихованця);
- синергетичний (саморозвиток особистості здійснюється на основі постійної взаємодії із зовнішнім середовищем, що зумовлює становлення її нових якостей);
- системний [12, с.308].

На нашу думку, необхідним є цілісний підхід до формування діалогічного мовлення, оскільки повноцінний діалог неможливий без встановлення діалогічних відносин, формування ініціативної та активно відповідної позиції, партнерських відносин. Водночас оволодіння діалогом неможливе без опанування мови та засобів невербальної комунікації, виховання культури мовлення (чистої звуковимови, чіткої дикції, інтонаційної виразності, лексичної точності, граматичної правильності).

Діалогічне мовлення є основною формою спілкування дітей дошкільного віку. Довгий час у методиці розглядалося питання щодо визначення необхідності навчання дітей діалогічного мовлення, якщо вони оволодівають ним спонтанно у процесі спілкування з оточуючими. Практика та спеціальні дослідження доводять, що у дошкільників необхідно розвивати в першу чергу ті комунікативно-мовленнєві вміння, які не формуються без впливу дорослого. Важливо вчити дитину вести діалог, розвивати вміння слухати та розуміти звернене до неї мовлення, вступати в розмову та підтримувати її, відповідати на запитання та запитувати самій, пояснювати, користуватися різноманітними мовними засобами, поводити себе з урахуванням ситуації спілкування (М.Алексєєва, А.Павлова, Ф.Сохін, Г.Хріпкова, В.Ядешко, В.Яшина).

Діалог є природним середовищем розвитку особистості. У розвинених формах діалог – не просто побутова ситуативна розмова; це багате думками свавільне контекстне мовлення, вид логічної взаємодії, змістовне спілкування. Найбільш соціально значущою для дошкільників є діалогічна форма спілкування. Г.Леушиною було зроблено висновок про те, що діалогічне мовлення є первинною формою мовлення дитини [9].

У дітей дошкільного віку необхідно розвивати вміння будувати діалог (запитувати, відповідати, пояснювати, заперечувати, подавати репліку). З цією метою використовують

бесіди на різноманітні теми, пов'язані з життям дитини в родині, дитячому садку, з відносинами з друзями і дорослими, інтересами та враженнями. Важливо розвивати вміння слухати співбесідника, задавати запитання та відповідати на запитання співрозмовника (Л.Колунова, М.Львов).

Уважаємо доцільним запровадження словоцентричного підходу до мовленнєвого розвитку дошкільника, що, на нашу думку, дасть змогу забезпечити цілісність у реалізації завдань розвитку діалогічного мовлення дітей.

Свідоме ставлення до мови починається із проникнення в її лексичне багатство. Оскільки слово – найактивніша одиниця мовлення, то вивченню лексеми слід приділяти належну увагу на всіх освітніх рівнях. Достатній лексичний запас і свідоме його розуміння – одна з умов вільного володіння усним і писемним мовленням, що є фундаментальною основою розвитку навчально-пізнавальної активності дітей молодшого шкільного віку не лише на уроках мови, а й у процесі вивчення всіх інших предметів початкової ланки освіти.

Отже, у межах словоцентризму науковці (А.Загнітко, І.Зайцев, Л.Мацько, М.Михальченко, В.Теркулов) обґрунтовують свої дослідження на констатації того, що центром номінації визнається слово. Усі інші номінативні одиниці (словосполучення, фразеологізм, речення, текст) визначаються через слово.

Слово – центральна функціонально-структурна одиниця мови. Усі інші елементи мови існують або для слова й у слові (фонемі та морфемі), або завдяки йому (речення).

Лінгводидактика тільки нещодавно актуалізувала потребу пошуку методів і прийомів навчання мови словом з метою реалізації завдань мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей (О.Антонова, А.Богущ, М.Вашуленко, Н.Гавриш, А.Дейкіна, Л.Логвінова, Н.Луцан, Л.Федоренко).

Одним із перших в українській лінгводидактиці головним у навчанні мови визнав роботу над словом В.Сухомлинський. За визначенням А.Богущ, "катехізисом відродження і повсюдного функціонування української мови в оновленій самостійній Україні може стати праця Василя Сухомлинського "Рідне слово" та Образ рідного слова, яким пронизані всі педагогічні праці вченого" [3].

Отже, словоцентричний напрям лінгводидактичного дослідження дозволить оновити підходи до розвитку діалогічного мовлення дошкільників; дасть змогу надати лексичній роботі ситуативного характеру, коли слово засвоюватиметься як функціональна одиниця; забезпечить умови, за яких би діти відчували потребу вжити певне слово для вираження власних думок і почуттів.

У розробці лінгводидактичної моделі означеного напрямку ми і вбачаємо перспективи подальших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: за ред. А. М. Богущ; авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.
2. Богущ А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти / А. Богущ, Н.Гавриш, Т.Котик. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2006. – 304 с.
3. Богущ А.М. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі /А.М.Богущ. – К.: Вид. Дім "Слово", 2008. – 272 с.
4. Богущ А.М. Формування професійно-комунікативної компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред.кол.: Побірченко Н.С. (гол.ред.) та інші. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2009. – Випуск 31. – С. 6-13.
5. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А.М.Богущ. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.

6. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник / А.М.Богуш, Н.І.Луцан. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 256 с.
7. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И.Даль. – М.: Рус.яз., 1991. – Т.4. – 638 с.
8. Крутій К.Л. Ключові компетенції дітей дошкільного віку як результат якісної освіти / К.Л.Крутій // Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації: збірник наукових праць. Матеріали V Міжнародних педагогічних читань. – Херсон, 2009. – С.16-18.
9. Леушина А.М. Развитие связной речи у дошкольников. Психология речи / А.М.Леушина. – Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1941. – С.22-71.
10. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2005. – 402с.
11. Русова С.Ф. Нова школа соціального виховання / С.Ф.Русова. – Катеринослав - Лейпциг: Укр. вид-во, 1924. – 151 с.
12. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки : Посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 520 с.

Полевикова О.Б.

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ

В статье осуществлен анализ компетентностного, коммуникативно-деятельностного, функционального, культурологического, личностно ориентированного подходов к развитию диалогической речи дошкольников; обоснована уместность введения словоцентричного подхода к речевому развитию детей, что, по мнению автора, позволит обеспечить целостность в реализации поставленных задач.

Ключевые слова: речевое развитие дошкольника, диалогическая речь, основные подходы.

Polevikova O.B.

ANALYSIS OF APPROACHES TO DIALOGUE SPEECH PRESCHOOLERS

The analysis of the competence, communicative and active, functional, cultural, individual approach to the development of dialogue speech preschoolers was made in the article; the relevance introduction of wordcenter approach to language development of children was proved, that to the author's opinion, would helped to ensure the integrity of implementation of tasks.

Key words: speech development of preschooler, dialogic speech, basic approaches.

УДК 37.013.74

Співаковська Є.О., Фоменко Р.С.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

В статті розглянуто аналіз базових принципів побудови освітнього процесу в Польщі. Досліджуються особливості дошкільної, початкової, середньої та вищої систем освіти. Особлива увага приділяється аналізу співпраці Херсонського державного університету та Поморської академії в м. Слупськ.

Ключові слова: система освіти, якість освіти, навчальна програма, вищі навчальні заклади Польщі.

Головним засобом розвитку системи освіти та прогресу є реформи та інноваційні вдосконалення. Останні роки минулого сторіччя характеризуються спробою Польщі удосконалити свою систему освіти. Всебічна та глибока реформа освіти в Польщі, яка розпочалася в 90-х роках ХХ століття, охопила структуру системи освіти, її зміст, управління та фінансування, а також систему контролю та оцінювання компетенції, умінь і знань учнів.